

מסביב לפרשה

נשא - ברכת כהנים

הרב יואב פלדמן

במדבר פרק ו

(כג) וַדַּבֵּר אֱלֹהִים אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: ס

סוטה לט, ב

א"ר זירא א"ר חסדא: אין הקורא רשאי לקרות כהנים - עד שיכלה אמן מפי הצבור; ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה - עד שיכלה דיבור מפי הקורא; ואין הצבור רשאים לענות אמן - עד שתכלה ברכה מפי הכהנים; ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה אחרת - עד שיכלה אמן מפי הצבור.

תוספות שם

א"כ לא ישאו שנים כפיהם דהא אמרינן בפ"ג דמגילה (דף כא:): בתורה אחד קורא ואחד מתרגם וקתני סיפא דאפי' שנים בנביא אין קורין וטעמא מפרש בירושלמי דפרק אין עומדין משום שאין שני קולות נכנסין באוזן אחד ואנן אומרים לעיל לשנים קורא כהנים אלא מאי אית לך למימר ברכות איידי דחביבי להו יהבו דעתייהו ומשתמעו תרי קלי כדאמר גבי מגילה קראוה שנים יצא.

קין אורה סוטה לט, ב

תוס' בד"ה עד שיכלה אמן כו'. והאריכו כאן, ותוכן דבריהם ז"ל דהא דשני כהנים נושאים כפיהם היינו משום דתרי קלי משתמעו איידי דחביבא. ולדידי צ"ע, דאיידי דחביבא דאמרינן התם. היינו בהלל ומגילה דבאים מזמן לזמן מש"ה חביבא. וכן פ' רש"י ז"ל שם (ר"ה כ"ז ע"א) איידי דחביבא חדשה היא להם. אבל ברכת כהנים דנושאים כפיהם בכל יום נראה דלא שייך למימר איידי דחביבא כו'. אבל בלא"ה א"ש בברכת כהנים, דחיוב השמיעה בזה לצבור אינו מן הדין כ"כ, **דמצות הברכה על הכהנים לבד. משא"כ בהלל ומגילה דמוציא השומעין ידי חובתן, וק"ל. וכן משמע מהא דאמר ר' זירא גופא לקמן דהעם אומרים הני פסוקי דרחמי ברכו כו'. אלמא דליכא חיובא כ"כ לשמוע הברכה.**

חידושי הריטב"א סוכה לא, ב

ו"ל דליכא משום בל תוסיף אלא שמוסיף חלק אחד במצוה, שמוסיף במנין או בשיעורו, שנתנה תורה והקפידה בו בין למטה בין למעלה כשמוסיף בסימן תרועה או תקיעה או שמוסיף (בסימניו) [במיניו], אבל כל שהוא עושה מצותו כדרך שאמרה תורה וחוזר וכופל את הכל מפני הדור מצוה וכדי לערבב את השטן אין בזה משום בל תוסיף אלא אם כן הקפיד הכתוב בפירוש שלא לכפלו, וכענין שמצינו בכהן שעולה לדוכן שאינו מצווה אלא לברך פעם אחת כדאמרין התם בפרק ראוהו דאי בעי מצלי ואי לא בעי לא מצלי לומר שאין הכהנים מצווין לברך את ישראל בעשה אלא פעם אחת, ואף על פי כן אי בעי הדר ומצלי אין בזה משום בל תוסיף, וליכא למימר שעושה להוציא לאחרים, דליכא חיובא אישראל להתברך, מצוה דכהן הוא, אלא ודאי כדאמרן, ובתפלה גם כן התירו להתפלל כל היום דרך נדבה.

ביאור הלכה סימן קכח

כתב בספר חרדים מ"ע לברך כהן את ישראל שנאמר כה תברכו את בני ישראל וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה' הם נמי בכלל המצוה עכ"ל והביאווה האחרונים.

שו"ת דבר אברהם חלק א סימן לא

נראה דלא דמיא מצוה דרמיא אכהנים למצוה דרמיא אישראל דעל הכהנים מצוה לחזר אחריה לקיימה לברך את ישראל, לא מיבעי לדעת רבנו מנוח מובא בב"י או"ח (סי' קכ"ח) דהא דאמרין דאין הכהן עובר כשארין אומרין לו לברך היינו שאינו עובר בג' עשה אבל בעשה דכה תברכו עובר שהכהנים מצויים לברך את ישראל ... מ"מ זהו רק תנאי בחלות החיוב דאין חיוב הברכה חל עליהם מעיקרא אלא כשיקראום לעלות אבל אחרי שכבר קראו להם מחויבים הם לחזר לקיים מצות ברכה ואם לאו ביטלו מ"ע, אבל על ישראל אין חיוב כלל לחזר אחר ברכת כהנים אפילו אחר שקראו לכהנים ואם יצא ולא שמע ב"כ לא ביטל מ"ע... ישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לקבל ברכתם כדבר ד' הם נמי בכלל המצוה עכ"ל וא"כ אין סתירה לזה מדברי הריטב"א דכיון דאין מצוה על ישראל לחזר אחר הכהנים בכדי להתברך לא שייך לומר דלהכי הדר כהן ומצלי כדי להוציא דמאי להוציאם שייך כשאינם מחויבים כלל לחזר אחר מצוה זו, ובמ"ש דמצוה דכהן הוא ר"ל דמצוה זו דחזרה אחר ברכת כהנים דכהן היא ולא של ישראל, והוא פשוט לעב"ד.

הן אמנם שהגאון בעל הפלאה נראה שתפס לדבר פשוט דמצוה דישראל דמיא ממש למצוה דכהנים, שכתב דאע"ג דבתורה אינו מפורש הציווי אלא על העושה מ"מ המצוה על שניהם כגון ביבם יבוא עליה והמ"ע גם עליה, ולפי"ז כשם שהכהן צריך לחזר לברך אחר שכבר קראו לו מיהא כך צריך הישראל נמי לחזר להתברך, וזה באמת נדחה מדברי הריטב"א הנ"ל. אבל בלא"ה נמי אין דבריו מוכרחים דלאו כללא הוא דבכ"מ המצוה על שניהם, ואטו במצות צדקה והעניקה ה"נ נימא דכשם שבעה"ב במצוה כך מצוה על העני והעבד לקבל והרבה כיוצא בהן, ודברי החרדים מיושבים שפיר כמ"ש.

שו"ת יביע אומר חלק ז - אורח חיים סימן יב

ולכאורה יש לומר שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים אם יש מצוה גם על ישראלים להתברך מפי הכהנים, או המצוה היא רק על הכהנים לברך את ישראל, כי בספר חרדים (פרק ד' סימן יח) כתב, שיש מצוה גם על ישראל להתברך מפי הכהנים, כשהם עומדים פניהם אל פני הכהנים ובשתיקה, ומכוונים את לבם לקבל ברכתם כדבר ה'.. גם בשו"ת ראשי בשמים (חאו"ח סוף סימן ה) כתב לסייע סברת החרדים מהתוס' חגיגה (טז א) בשם הירושלמי (מגילה פ"ד ה"ח). שאסור להסתכל בכהנים בעת נשיאת כפיהם, משום היסח הדעת. וכן כתב הרמב"ם (פי"ד מהלכות תפלה ה"ז). ואם אין מצוה לישראל להתברך מהכהנים, מה בכך אם יסוּחו דעתם מברכת הכהנים... גם המתפלל תפלת שמנה עשרה ראוי שיפסיק מתפלתו בין ברכה לברכה, ולהקשיב בכוונה אל ברכת הכהנים, לקיים המצוה שעליו, ולא יראה כאילו אינו חפץ בברכה ותרחק ממנו, כשהוא מסיר אוזנו מלשמע ברכתם וממשיך בתפלתו. אבל לדעת הריטב"א וסיעתו שאין מצוה על ישראל להתברך, והמצוה מוטלת על הכהנים בלבד, לפ"ז יוכל המתפלל להמשיך בתפלתו הלאה, מבלי להפסיק לשמוע ברכת הכהנים.

ג) המורם מכל האמור שהעומד בתפלת שמנה עשרה א"צ להפסיק כדי לשמוע ברכת הכהנים, ואפי' בין ברכה לברכה. ומ"מ אם רצה להפסיק בין ברכה לברכה להאזין ולהקשיב לברכת הכהנים, רשאי לעשות כן, ולא חשיב הפסק. אולם אם הוא עוסק בק"ש וברכותיה, וכל שכן באמצע פסוקי דזמרה, ראוי שיפסיק בבין הפרקים כדי לשמוע לברכת הכהנים ותבא עליו ברכת טוב. והמתפלל תפלת שמנה עשרה עם החזן והגיע עמו ביחד בסוף מודים, לא ימשיך בתפלתו, אלא יפסיק וישמע ברכת הכהנים עם הצבור, ויענה אחריהם אמן. וכמבואר בתשובת רבינו אברהם בן הרמב"ם שהובאה בראש ספר מעשה רוקח (דף א ע"ב). וכן הובאה בספר בית מנוחה (בדינים השייכים לסדר נשיאות כפים אות מה). ע"ש. וכן עיקר

שו"ת אגרות משה או"ח, כ

וודאי דאיכא חיוב על כל אחד מישראל לשמוע ברכת כהנים...

לכן מסתבר שמחוייבין אלו שעשו שלא כשורה, ועמדו להתפלל שמונה עשרה סמוך לבית הכנסת לשתוק בתוך תפילתם, ולשמע ברכת כהנים אך האמן לא יענו כשאין בטוחין לחזור לתפלתן. לענין השתיקה לשמוע ברכת כהנים, הוא מילתא דפשיטא, דהא ליכא שום עניין הפסק, לא רק לרש"י שהביאו התוס' ברכות דף כ"א ע"ב ד"ה עד, דמי ששומע מפי החזן קדיש או קדושה ישתוק וישמע. אלא אף לר"ת ולר"י החולקין עליו, וסוברין דכיוון דשומע כעונה הוא הפסקה, מכל מקום גם לדעתם נמי יוכל לשמוע ברכת כהנים, דהא אינו צריך לענות כלום, אלא רק לשמוע, שגם לדידהו ליכא הפסקה. אבל מסתבר דאם הוא עומד בתפלתו אצל כותל מזרח שהוא אחורי הכהנים, הוא רשאי ומחוייב לילך משם ולעמוד בפני הכהנים, דהליכה לצורך הזה נמי אינו הפסק. ואף שלא ראיתי מפורש דין זה, מסתבר לע"ד כן בפשיטות.